

“БІЗНЕС ПОВИНЕН ВМІТИ ЗАХИЩАТИСЯ, ЛОБІЮВАТИ СВОЇ ІНТЕРЕСИ ТА СПІВПРАЦЮВАТИ З ДЕРЖАВОЮ”

— Як ви прийшли у сферу безпеки бізнесу і як все почалося?

— У мене в житті інакше склалося не могло. В моїй сім’ї три покоління військових, і ще я захоплювався рукопашним боєм. Тож я створив клуб рукопашного бою, згодом заснував охоронну компанію і до 1996 р. (коли почав юридичну практику) займався охороною та безпекою. В цей період протягом двох років очолював службу безпеки в одного з найбільших бізнесменів Криму. Далі, впродовж 1994-1996 рр., працював у Фонді підтримки національної безпеки України, очолював його кримське представництво. Тому все було взаємопов’язано.

— Кого вам довелося захищати першим?

— Першою була мережа книжкових магазинів. Звісно, дивно, що мережа книжкових магазинів тоді, 1993 р., викликала певне зацікавлення. Ми захищали її, як це зараз модно казати, від рейдерської атаки, хоча тоді навіть слова такого ніхто не знав. На власника цієї мережі чинили тиск, його навіть викрали. І нам вдалося захистити його, його сім’ю та бізнес. Надалі ми впродовж декількох років охороняли цю структуру. Так ми і прийшли в охорону бізнесу.

— Це схоже на те, що відбувається зараз? Існує думка, що ситуація з безпекою в Україні зараз повторює 1990-ті роки.

— Думаю, що це не так. У 1990-ті роки все було набагато простіше. Ще точно не було стільки некерованої свободи, в країні не було війни. Зараз маємо невідконтрольний обіг зброї, агресію у суспільстві, учасників бойових дій. Цінність людського життя зменшилася, і порушувати норми моралі стало легше. У 1990-ті роки в суспільстві ще залишалась мораль, а бізнес тільки-но починав розвиватися. Ми всі будували бізнес-товариство, ніхто не розумів, як це робити, за якими правилами, куди має рухатись країна... Різні правоохоронні органи ще залишались єдиною, великою структурою зі своїми правилами, традиціями, і вони так само шукали щось нове, якісь методи. Тоді було набагато легше, ніж зараз.

— Носієм некерованої свободи є в тому числі підприємці, в них є економічна свобода й ресурси. Для держави це загроза чи можливість?

— Бізнес вже давно мав об’єднатися. Створити якісь правила і більше впливати на формування законодавчого поля. Держава має не так багато функцій, головне її завдання — зберегти саму себе й захистити суспільство і кожну людину або дати відчуття такого захисту. Ми на порозі важливого політичного року:

Сергій Погребной, партнер Sayenko Kharenko, голова правління громадської організації “Асоціація професіоналів корпоративної безпеки України”

виборів Президента і Верховної Ради. В цій ситуації бізнесу вже час зрозуміти, що порятунок потопаючих — справа рук самих потопаючих. Бізнес повинен, по-перше, більше впливати на ситуацію зі своїм власним захистом, по-друге, забезпечити себе законодавчим полем, по-третє, напрацювати спільні вимоги до державних структур щодо захисту держави. Державні структури мають насамперед захищати державу, а не вирішувати якісь інші супутні задачі, які не відповідають великим стратегічним цілям. Бізнес малий, середній, великий — це основа економічної моці держави, без неї держава існувати не може. Бо це податки, робочі місця, правильна політика розвитку країни. Зараз люди виїжджають з України, оскільки не бачать майбутнього, в них немає роботи.

При цьому весь бізнес налаштований оптимістично. Ми вчимося новаціям, лідерству, ми дивимось у майбутнє, вивчаємо технології управління. Ми, звісно, можемо побудувати будь-яку успішну бізнес-структуру, але якщо

цю структуру придуть і заберуть рейдери, корумповані чиновники чи недобросовісні правоохоронці, то майбутнього в нашій країні немає.

— Держава може захистити бізнес?

— Може. І повинна. І захищає. Є приклади, коли держава діяла швидко, чітко й дійсно ефективно. Наприклад, ситуація з магазинами Novus, коли реєстратори незаконно переписали їх на іншого власника. На жаль, система реєстрації зараз, після реформ, занадто спрощена, тому аморальні люди, готові йти на злочини, можуть легко переформити будь-який бізнес і майно на себе. В ситуації з Novus держава продемонструвала свої можливості: швидко і жорстко відреагувала. Протягом доби всі магазини повернулися до законного власника. Так само й у випадку з фермерським господарством у Харківській області: спецпризначенці всіх “забрали”, а потім вже розбиралися. Але в ідеалі загрозливих ситуацій для бізнесу не має бути взагалі.

Я згоден з міністром внутрішніх справ Арсеном Аваковим в тому, що право на застосування сили повинно бути лише в держави. Це право включає не лише реакцію на вже скоєні дії, а й запобігання можливим злочинам. А хто має повідомити про загрозу державі? Передовсім — бізнес. Конкретні бізнесмени, які можуть зібратися, прийти і сказати: “Ми створили свої справи, ми хочемо бути впевненими, що їх ніхто не забере і не буде чинити на нас тиск. Ми готові далі вкладати гроші в нашу країну. Ми бачимо тут майбутнє. Але ми хочемо розуміти, що Верховна Рада, Кабінет міністрів, правоохоронні органи налаштовані забезпечити безпеку цих інвестицій”. Бо якщо зібрати добірку відеороликів про те, що відбувається зараз із бізнесом, і показати будь-якому закордонному інвестору, то ніхто сюди не прийде. Ніхто.

— Якщо це функція держави, то в чому функція корпоративної безпеки?

— Держава захищає себе й суспільство в цілому, а ми захищаємо приватний бізнес. Тобто корпоративна безпека захищає корпорації, корпорації — це холдинги, товариства, підприємці. Дуже багато людей у сфері корпоративної безпеки в минулому офіцери різних державних структур. У бізнесі ці люди без спеціального навчання не приживуться. Треба забезпечити робочі місця, навчити кращим світовим стандартам, практикам і створити цей ринок корпоративної безпеки задля захисту бізнесу.

Злочинність — це реальність. У теорії ризик-менеджменту вважається, що ризик прямих втрат від конкурентів, рейдерів чи злочинного світу є постійним. Це треба прийняти. Це треба розуміти. Необхідно вчитися протистояти й захищатися самостійно, а вже потім звертатися до держави. Сам бізнес ніколи не впорається. Він може себе максимально захистити, але без допомоги правильної державної політики це неможливо.

— На якій стадії розвитку бізнесу з’являється людина, яка займається його безпекою? Чи потрібна функція безпеки для середнього бізнесу в Україні?

— Залежно від того, що вважати середнім бізнесом... Для “великої четвірки” аудиторського ринку середній

бізнес починається зі \$100 млн, а великий — з \$1 млрд. Для мене бізнес, де є офіцер безпеки чи співробітник, до компетенції якого входить забезпечення безпеки (юрист, фінансовий директор, директор з ризиків), — це вже точно середній бізнес, і такі спеціалісти там точно мають бути. Далі слід говорити не просто про окремих директорів чи офіцерів, а вже про систему корпоративної безпеки: коли в наглядовій раді з’являється представник, який відповідає за безпеку, коли у кожному підрозділі є одна людина, обізнана в безпеці, коли вся нормативна база вибудовується під корпоративну систему захисту бізнесу. Для багатьох це відкриття. Асоціація професіоналів корпоративної безпеки України (АПКБУ) проводить курси керівників корпоративної безпеки. У нас 34 викладачі, дев’ять днів ми читасмо лекції, і багато людей здивовані, що ми займаємося навчанням. Нормальна система корпоративної безпеки є в країні в 2% компаній, не більше.

“РИНОК ПРИВАТНОЇ БЕЗПЕКИ У США СКЛАДАЄ \$40 МЛРД НА РІК. ЗВІСНО, МИ ЩЕ ДОВГО НЕ ДОСЯГНЕМО ТАКИХ ЦИФР”

— Інакше кажучи, у цього ринку є потенціал.

— Я гадаю, що потенціал величезний. Візьмемо, наприклад, ASIS — американське товариство індустріальної безпеки. У СНД було лише одне відділення цієї установи — у Росії. 13 вересня ми створили відділення ASIS в Україні. Колеги довірили, і я очолив це відділення. А взагалі ASIS — це 125 країн і 36 тис. учасників. На форумі у Роттердамі було близько 700 осіб, а на конгресі в Лас-Вегасі цього року було 21 тис. учасників. Це велетенський ринок. Ринок приватної безпеки у США складає \$40 млрд на рік. Звісно, ми ще довго не досягнемо таких цифр. Але якщо подивитися на масштаб рейдерства в країні, то можна зрозуміти, що потреба в захисті бізнесу, саме у превентивній формі, є неймовірною.

— Бізнес об’єднується задля забезпечення колективної безпеки. Проект “БІЗНЕС 100” приділяє цьому багато уваги. Якою ви бачите свою роль у цьому процесі?

— Насамперед, я вдячний, що дали змогу стати учасником “БІЗНЕС 100” і представляти там як юридичну фірму Sayenko Kharenko, так і АПКБУ. В нас є досвід захисту бізнесу, й цьому досвіду вже 25 років. АПКБУ існує три роки і об’єднала близько 100 професіоналів корпоративної безпеки.

Всі наші знання — у розпорядженні проекту бізнесменів “БІЗНЕС 100”. Ми можемо допомогти бізнесу правильно зрозуміти, як захищатися, насамперед превентивно. Не тоді, коли вже прийшли й забрали бізнес, а заздалегідь. Ми можемо надати весь наш досвід у ситуації, коли треба діяти швидко. Наприклад, під час рейдерської атаки або незаконного переслідування в рамках кримінальних проваджень (на жаль, бувають і такі випадки), коли потрібні швидка оцінка, професійна допомога чи необхідно створити план захисту з використанням кризових комунікацій, “піару”, взаємодії

з державою, послами, народними депутатами, бізнес-омбудсменом. Ми знаємо, як діяти в подібних ситуаціях. Також ми готові взяти участь у створенні законопроектів, які допоможуть захистити бізнес заздалегідь чи зробити неможливими якісь незаконні дії. Ми знаємо точно, що треба зробити в системі державної реєстрації, щоб рейдерство за допомогою реєстраторів взагалі припинилося. Це дійсно можна зробити. Й у нас існує така програма, ми готові її надати нашому Міністерству юстиції включно з технічними та правовими рішеннями.

— **Ви готові стати драйвером такого напрямку в бізнес-товаристві?**

— Є такий хороший девіз у десанту: “Завжди перші”. Кожний бізнес займатиметься, по-перше, зароблянням грошей, по-друге, соціальними проектами і, по-третє, політичними проектами. Хтось має взяти на себе відповідальність за формування нормального, безпечного бізнес-середовища і нормальний розвиток сфери корпоративної безпеки. Ми це зробили три роки тому, і зробили публічно. До того ніхто так відкрито не

“КОЖНОГО ДНЯ МЕНІ ДОПОВІДАЮТЬ ПРО РЕЙДЕРСЬКІ ЗАХОПЛЕННЯ, ПРО НАПАДИ НА БІЗНЕСМЕНІВ, ПРО КРИМІНАЛЬНІ ПРОВАДЖЕННЯ”

говорив про корпоративну безпеку. Ми створили Асоціацію, ми проводимо семінари кожен місяць. На семінар приходять мінімум по 100 людей, тобто запит є. Ми підготували пакет законопроектів і передали їх до Верховної Ради. Серед іншого — Закон про приватну детективну діяльність, щодо якого наразі всі суперечності зняті, і його приймуть найближчим часом.

Слід зрозуміти, що корпоративна безпека — це не лише директор з корпоративної безпеки, це також корпоративна розвідка, кіберзахист, кризові комунікації, форензик, адвокати, трабл-шутери і поліграф. У нас в Асоціації працюють дев'ять комітетів, ще три ми розгортаємо. І кожен комітет займається вузьким напрямком корпоративної безпеки.

— **“БІЗНЕС 100” — це ідея спільного створення майбутнього. Чи може вона замінити собою зацікавленість політикою?**

— Я насамперед юрист і, як кажуть, непоганій. Я чітко розумію, що все життя суспільства регулюється законами, а закони приймають політики. Бізнес нікуди не подінеться від політики. Може, бізнесмени не самі підуть у політику, але вони все одно когось підтримуватимуть. Когось з кандидатів у Президенти, з кандидатів у народні депутати. Бізнес, який намагається сховатися від політики, не виживе. Можна подивитися приклад будь-якої країни. Ми молодий ринок, нам лише 27 років. Я вивчав історію, адже мені було цікаво, скільки капіталізм існує на Заході, на який ми звикли посилалися. Це 350 років. Представники капіталу постійно знаходились в процесі зростання, вони

змінювали себе і правила гри. Весь цей час вони накопичували досвід впливу на політику. Український бізнес також прийде в політику.

— **Який ступінь залучення бізнесу в об'єднання потрібен для того, щоб викоринити рейдерство?**

— Ви знаєте, у нас проводять антирейдерські форуми, частина бізнесу навіть об'єднувалася в антирейдерські союзи — не допомагає. Можна прийти і сказати: “Держава, врятуй нас, будь ласка” чи “Верховна Рада, врятуй нас, прийми такі закони”. Якщо розробити законопроекти і намагатися лобювати їх нормальним, законним, публічним шляхом, то подібні об'єднання, можливо, чогось і досягнуть. На жаль, досі ці об'єднання не були наповнені, як “БІЗНЕС 100”, великими та середніми ініціативними компаніями. Тобто має бути ініціатива конкретних людей, готових витратити час, гроші і, може, навіть десь ризикувати в публічному полі, щоб захистити не лише себе, а й більшу частину ринку.

У “БІЗНЕС 100” такі люди є. В мене вчора був відкритий урок в одній з бізнес-шкіл, там було 25 керівників компаній, і вони ставили просте питання: “Що буде завтра?”. Ніхто не розуміє майбутнього країни. Це жакливо, правду кажучи. Просто працювати, створювати бізнес, заробляти гроші — зараз цього вже мало. Можна захистити одну фірму, дві, двадцять, тридцять. Але кожного дня мені доповідають про рейдерські захоплення, про напади на бізнесменів, про кримінальні провадження.

— **Я правильно зрозумів, що “БІЗНЕС 100” ви розглядаєте як майбутній інструмент лобювання інтересів бізнесу на рівні держави?**

— Він змушений буде ним стати. “БІЗНЕС 100” має три задачі. Перша задача — це створити репутацію українському бізнесу за кордоном і всередині країни. Адже “білий” бізнес, який платить податки, хоче і має почуватися спокійно. І він хоче цього, він не хоче, щоб до нього приходили і в чомусь його звинувачували під якимись надуманими приводами. Пряма комунікація з правоохоронними органами могла б зняти питання, які в них виникають до бізнесу. Друга задача — залучення інвестицій. Планується завдяки репутації українського бізнесу залучити закордонні інвестиції в країну. Задля цього провадяться практичні дії: інвестиційні форуми, прямі контакти, делегації тощо.

З цих задач впливає третя — безпека бізнесу. Кожна з них потребує власного рішення в законотворчій сфері. Такі рішення приймаються лише двома шляхами: через лобізм чи через безпосередню участь. Ми вже знаємо, що бізнес сам іти голосувати, витратити час, занурюватися в політику не хоче. Залишається лобювання. Хто буде лобювати? Зазвичай лобісти — це професійально навчені люди, що мають потрібні комунікації. Ця діяльність повинна бути офіційною, як у США.

“БІЗНЕС 100”, звісно, використовуватиме метод лобювання. І збирається лобювати не свої інтереси, а інтереси всього бізнес-товариства. Це неймовірний підхід, і я хочу, аби він мав успіх.

Володимир Полевий, Андрій Зінченко